

Gedragprotocol

Inhoud

1. Uitgangspunten	3
2. Wat doen we preventief en hoe doen we dat?	3
2.1. De petten	3
2.2. Smileyposter	4
2.3. Afsprakenposter	5
2.4. Motor en benzine	5
2.5. Observeren en signaleren	5
3. Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?	6
3.1. Storend gedrag	6
3.2. Het storende gedrag gaat door	6
3.3. Iemand wordt structureel lastiggevalen vanuit een machtspositie: pesten	6
3.4. Grensoverschrijdend gedrag	7
Bijlage 1: Contactgegevens anti-pestcoördinatoren (APC) en klachtencommissie.....	10
Bijlage 2: Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag	11
Bijlage 3: Tijdpad pesten en onveilig gedrag	14
Tijdpad bij pesten:	14
Tijdpad onveilig gedrag:.....	14
Bijlage 4: Tips voor leerkrachten en ouders	16
Storende gedrag:	16
Tips voor leerkrachten en ouders bij gedrag wat doorgaat:	16
Tips voor ouders bij pesten:	16
Mogelijke manieren om pestgedrag aan te pakken.....	17
Wat ouders en leerkrachten kan helpen bij onmacht:.....	17

1. Uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dat kan alleen als leerlingen zich veilig voelen op school. De Oranje Nassau School heeft een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en wil graag samen met alle kinderen die de school bezoeken en hun ouders zorgen voor een veilige school.

Om een veilig sociaalpedagogisch klimaat te creëren, hanteren we de volgende principes:

1. We willen te vertrouwen zijn.
De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt daarbij is dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.
2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen.
We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Wij moeten duidelijke leiders zijn voor kinderen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.
3. We geven het goede voorbeeld
De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:
  - We gaan respectvol met elkaar om.
  - We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op social media.
  - Indien zich een probleem voordoet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

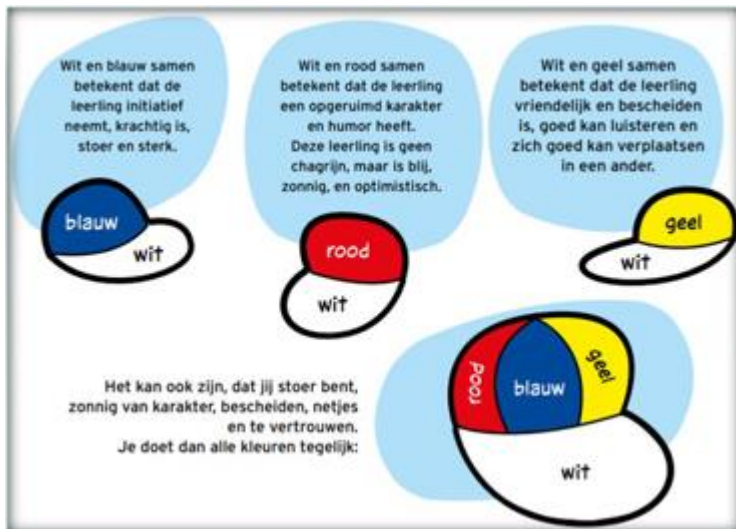
2. Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

Om een veilige sfeer op school te creëren en te behouden, maken we gebruik van materialen die deel uitmaken van de Kanjertraining. Dit is een methode voor sociaal-emotionele vorming die op de hele school de rode draad vormt voor het bespreken van en oefenen met gedrag. Iedere leerkracht geeft één keer per 2 weken een les uit deze methode. De basisprincipes van de Kanjertraining zijn voor de hele school hetzelfde:

2.1. De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petjes met vier verschillende kleuren.

- De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Je toont respect voor jezelf en de ander. Je kunt jezelf zijn in combinatie met de andere petten:
- Witte en blauwe pet: je durft ruimte in te nemen, vertoont positief leiderschap en toont initiatief. Wit met blauw staat voor vertrouwen, duidelijkheid, doorzetten, leiderschap.
- Witte en rode pet: je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend en luchtig. Wit met rood staat voor vertrouwen, vrolijkheid, humor en positief denken.
- Witte en gele pet: je geeft ruimte aan de ander, je doet rustig, luistert en toont interesse. Wit met geel staat voor vertrouwen, vriendelijkheid, bescheidenheid, behulpzaamheid.

Bron: Kanjertraining.nl

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. De blauwe pet wordt dan te krachtig (bazig) gedrag, de rode pet wordt clownesk meeloopgedrag en de gele pet wordt onderdanig, angstig gedrag. In deze gevallen moet de basis van vertrouwen weer worden teruggezet.

In het aanspreken van de kinderen gebruiken we de pettentaal: "Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?" "Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet." De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken. De petten gaan over gedrag; een kind **doet** als een rode

pet op een moment, een kind **is** niet de rode pet.

2.2. Smileyposter

Leerlingen:

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens?

De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

Bron: Kanjertraining.nl

Leerkrachten, ouders en directie:

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen.

Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander: we gaan met die ander in gesprek. Kortom: We spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens, zodat de ander rekening met je kan houden.

Bron: Kanjertraining.nl

2.3. Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf uitgangspunten van de Kanjertraining. In ieder lokaal hangt een poster met deze afspraken:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- Niemand speelt de baas (kleuters: We werken samen)
- Niemand lacht uit (kleuters: We hebben plezier)
- Niemand blijft zielig (kleuters: We doen mee)

2.4. Motor en benzine

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt, groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven. In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag. De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht.

2.5. Observeren en signaleren

Leerkrachten houden voortdurend de vinger aan de pols of de kinderen zich nog veilig voelen in de groep. Hiervoor gebruiken ze verschillende instrumenten.

1. Afname van de signaleringslijst van ZIEN! (vanaf 2021-2022 wordt deze vervangen door KanVAS, het Kanjer Volg- en Adviesstelsel/ mijn kleutergroep) Deze wordt tweemaal per jaar door de leerkrachten ingevuld. Met behulp van deze lijst observeert de leerkracht de betrokkenheid en het welbevinden van alle kinderen. De kinderen van groep 5 tot en met 8 vullen de leerlinglijsten "Leer- en leefklimaat" en "Veiligheidsbeleving" in. De intern begeleider voert hierover een gesprek met de leerkracht en kijkt kritisch of er signalen naar voren komen waaruit kan blijken dat er gepest wordt of sprake is van een onveilig klimaat.
2. Alle kinderen in de groep 5 tot en met 8 vullen ieder jaar rond de herfstvakantie de vragenlijst pesten (peststrip) in. Hierop mogen zij (desgewenst anoniem) invullen of zij pestgedrag waarnemen, zelf gepest worden of wel eens pesten. Leerkrachten nemen dit door en gaan in gesprek met de kinderen waarbij dit nodig is. Tijdens de groepsbespreking wordt de analyse ook met de intern begeleider besproken.
3. In alle groepen 3 tot en met 8 staat een "Dit wil ik u vertellen" -busje, waarin leerlingen op een briefje kunnen schrijven wat zij niet rechtstreeks aan de leerkracht willen of durven te melden, bijvoorbeeld

over ongewenst gedrag van anderen.

3. Wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept, ze willen spelen met hetzelfde kind maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat een situatie waarbij het mis zou kunnen gaan. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten.

3.1. Storend gedrag

We leren kinderen om op een rustige, respectvolle manier aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen. "Ik vind het vervelend. Wil je ermee stoppen?"

We geven zelf hierin het goede voorbeeld. En we leren kinderen om te stoppen met hun gedrag als een ander dat als storend ervaart. Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten, en vervolgens agressief of klagerig reageren. We bespreken met de kinderen het verschil tussen plagen en pesten en leren hen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten.

3.2. Het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders).

De volwassene speelt geen rechter om dader en slachtoffer te identificeren, maar richt zich op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?" We leren de kinderen zelf na te denken over een oplossing die voor alle betrokkenen goed is.

3.3. Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten:

Wanneer een kind of groepje kinderen in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestgedrag. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast; de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bedoelingen en het kan zelfs leuk, plezierig en grappig zijn.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen.

Enkele vuistregels vanuit de Kanjertraining:

1. Rollen binnen het pesten:

- Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
- We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets

anders te gaan doen. Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.

- Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
- Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

2. Betrek de context:

- Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
- De groepsnorm is van grote invloed op pesten.

We leggen de focus op:

- * Wat gaat er goed in de klas?
- * Wat willen we verbeteren in de klas?
- * Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
- * Wat wordt ons plan?
- * Hoe kunnen we elkaar helpen?

3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:

- Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
- We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
- We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- We blijven met respect spreken over en met elkaar.
- Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

---> De stappen van het Tijdpad pesten worden gevolgd. (Bijlage 3)

3.4 Grensoverschrijdend gedrag

Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren.

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

Fysieke onveiligheid

Het eerste wat van belang is als een ouder of een kind grensoverschrijdend gedrag vertoont, is: Is de fysieke veiligheid in het geding van het kind, de leerkracht of de omstanders? Voorbeelden zijn: schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, anderen opzettelijk pijn doen, agressie etc. In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie is dat de leerkracht het kind overdraagt aan een andere volwassene om het kind tegen zichzelf te beschermen. Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: "Uit elkaar nu!"

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van het kind. Daarbij onderzoeken we of er sprake is van onwil of onmacht. In beide gevallen verwachten we dat ouders het gedrag ondubbelzinnig afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat dit kind naar een andere klas tot de rust, veiligheid en vertrouwen binnen de klas voldoende zijn hersteld. Zijn er aanwijzingen dat het kind het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerplichtwet.

Onmacht versus onwil

We hanteren als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wél willen misdragen. We maken dan ook onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dit niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dit vindt plaats in samenwerking met de ouders van dit kind. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins)omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het mis gaat is niet erg. Het zijn leermomenten. Met ouders en kinderen moet wel besproken worden dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet zich leren fatsoenlijk te gedragen, zodat klasgenoten zich veilig voelen. Dat doen we door in samenspraak met ouders een plan van aanpak te maken. De adviezen die voortkomen uit *Zien!* of *KanVAS* kunnen hierbij de leidraad vormen.

---> De stappen van het Tijdpad onveilig gedrag worden gevolgd. (Bijlage 3)

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk *wil* gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grens stellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van het kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Belangrijk is de vraag, of ouders het gedrag van hun kind goedkeuren. Als ouders aangeven dat ze het gedrag afkeuren, moeten ze dat duidelijk tegen hun kind zeggen.

--> Net als hierboven wordt gehandeld volgens de stappen van het tijdpad bij onveilig gedrag. (Bijlage 3)

School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit *onvermogen*, zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit *onvermogen*, zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.

- Kinderen die zich *willen* misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich *willen* misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

Het kan ook voorkomen dat ouders vinden dat het kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten of ouders. De ouders worden nu doorverwezen naar de directie.

Deze maakt duidelijk:

- We hebben alle respect voor de regels die u thuis hanteert, daar bent u immers de baas
- Op school hebben wij aanvullende regels, deze bepalen wij.
- Indien u kiest voor onze school, moet u tegen uw kind zeggen dat hij zich op school aan de schoolregels moet houden.
- Wilt u ons helpen? Als alle kinderen voor zichzelf opkomen op de manier die u wenst, dan kan ik de veiligheid niet garanderen op school. Dat is mijn taak als directie.
- Als u niet wilt dat uw kind zich aan de schoolregels houdt, is er geen plek meer op deze school en moet u zoeken naar een school die beter aansluit bij uw wensen.

Tot die tijd wordt er een passende oplossing gezocht die recht doet aan de situatie. Het bestuur zal hierover geïnformeerd worden.

Bijvoorbeeld:

- Contract opstellen met duidelijke afspraken
- Het kind wordt (tijdelijk) in een hogere of lagere groep geplaatst
- Het kind is slechts een beperkt aantal uren op school
- Het kind wordt opgehaald door ouders als het zich misdraagt
- Schorsing binnen de grenzen van de leerplichtwet

Bijlage 1: Contactgegevens anti-pestcoördinatoren (APC) en klachtencommissie

De APC-er voor de onderbouw (groep 1-2) is Natascha Hogenhout, bereikbaar via e-mail n.hogenhout@onsschool.nl en via het vaste telefoonnummer van school: 020-4491111

De APC-er voor de middenbouw (groep 3-4-5) is Geraldine Geldof, bereikbaar via e-mail g.geldof@onsschool.nl en via het vaste telefoonnummer van school: 020-4491111

De APC-er voor de bovenbouw (groep 6-7-8) is Atty van Linschoten, bereikbaar via e-mail a.vanlinschoten@onsschool.nl en via het vaste telefoonnummer van school: 020-4491111

U kunt ook terecht bij de contactpersoon van de school, Joke van der Ploeg, bereikbaar per e-mail j.vanderploeg-wind@onsschool.nl en via het vaste telefoonnummer van school: 020-4491111

Mocht u er ondanks onze aanpak, de geboden hulp van leerkrachten, APC-er of directie niet uitkomen, dan kunt u contact opnemen met de klachtencommissie. U benadert dan eerst de externe vertrouwenspersoon: Vivian Donker. Zij is werkzaam bij 1801 jeugd- en onderwijsadvies en bereikbaar via e-mail: v.donker@onderwijsadvies.nl en op telefoonnummer 0182-556494.

Bijlage 2: Stappenplan bij grensoverschrijdend gedrag

Zie de schoolgids voor meer informatie over het melden van klachten.

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat...."

En wat het met hem/haar/de klas doet (gevoel):

"Ik merk dat het ..., "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:
"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt ...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"Wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij Ja:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:

- "Kijk me aan", Ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven ...(materiaal)"
- "Je hebt nu de keus...."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bijvoorbeeld:

- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks.. (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de **BEDOELING**:

- "Was het jouw bedoeling om ...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

Onmacht

Nee, ik wil stoppen:

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

Onwil

Ja, ik wil doorgaan:

- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- Kind uit de klas

Gesprek met ouders:
Keuren ouders het gedrag goed?

Nee

Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Samen plan van aanpak maken
2 klassen hoger/lager
Kind dichtbij leerkracht

Nee, maar

Smileyposter
'Er is geen excuus voor wangedrag'
'Wilt u dat uw kind...?'

Ja

Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Kind voorlopig uit de klas, bedentijd ouders
Is dit de juiste school voor u?
Schorsen
Gedrag verandert niet? Vervangende school

Bijlage 3: Tijdpad pesten en onveilig gedrag

Tijdpad bij pesten:

1. Bij pestgedrag maken we met de betrokken kinderen duidelijke afspraken over gedragsverandering passend bij de situatie. In de midden- en bovenbouw worden deze afspraken op papier vastgelegd. Als een positieve gedragsverandering uitblijft, gaat de leerkracht met de ouders van de pester en de gepeste apart van elkaar in gesprek. Ze bespreken de afgesproken gedragsverandering en de rol die de ouders hierin kunnen spelen. Binnen 4 tot 6 weken worden de afspraken in een vervolgspraak geëvalueerd. De leerkracht maakt aantekeningen van de gesprekken met de kinderen en de ouders en legt deze vast in ParnasSys onder het kopje "veiligheid". Ook de antipest-coördinator (APC-er) wordt op de hoogte gebracht.
2. Wanneer het pestgedrag na 4 tot 6 weken niet gestopt is, stelt de leerkracht samen met de APC-er een plan van aanpak op, en bespreekt dit met de ouders (waarbij het kind aanwezig kan zijn) tijdens de geplande vervolgspraak. Opnieuw worden er vervolgspraken gemaakt met de ouders van de pester en de gepeste. De APC-er brengt de intern begeleider op de hoogte.
3. Wanneer de leerkracht na de tweede periode nog onvoldoende verbetering ziet, schuiven de APC-er en de directeur van de school aan bij het geplande evaluatiegesprek met de ouders (en eventueel het kind). In dit gesprek bespreken zij wat heeft plaatsgevonden, binnen welk tijdsbestek, wat onze handelingen zijn geweest en wat wij op dit moment als school verwachten. In overleg met de directeur en de APC-er kan worden afgesproken dat een kind uitgesloten wordt van de groep, daar waar onveilige situaties ontstaan. Daarnaast wordt voor de pester en/of de gepeste verplichte begeleiding of hulpverlening ingezet om tot gedragsverandering te komen.
4. Na 4 tot 6 weken volgt opnieuw een evaluatiegesprek. Als de situatie dan nog niet is verbeterd en/of de ouders onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen, isoleren van de pester of de gepeste of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de school met een maximum van 5 dagen, of de procedure van verwijdering opstarten (zie hiervoor het Meer Primair schorsingsbeleid).

Tijdpad onveilig gedrag:

1. Wanneer in een groep onveilig gedrag wordt gesignaleerd, gaan de betrokken leerkrachten hierover in gesprek met de intern begeleider. Samen stellen zij voor de groep doelen op gericht op respect, zodat goed onderwijs gegeven kan worden. Deze doelen bespreekt de leerkracht met de groep. Het gedrag moet binnen 4 tot 6 weken verbeteren.
2. Wanneer het gedrag na 4 tot 6 weken niet verbeterd is, gaat de leerkracht opnieuw in gesprek met de intern begeleider. De directie en de ouders van de groep worden op de hoogte gebracht door de leerkracht. Ouders worden geïnformeerd zodat ze er thuis over kunnen praten en op de hoogte zijn van eventuele consequenties van onveilig gedrag. Indien nodig gaan de leerkracht en intern begeleider in gesprek met ouders van kinderen van wie het gedrag de leersituatie in de klas negatief beïnvloedt. Het gedrag moet nu binnen 4 tot 6 weken verbeterd zijn.
3. Wanneer dit niet het geval is, zal er een interne of externe specialist worden ingeschakeld. Wederom geldt: verbetering binnen 6 tot 8 weken!
4. Wanneer het gedrag na de derde periode nog niet verbeterd is, kan de directeur besluiten dat de betreffende leerling(en) in een bepaalde situatie uitgesloten wordt/worden, zodat de veiligheid in de groep gewaarborgd wordt. Deze uitsluiting is voor een afgesproken periode. Hierna moet de leerling de kans krijgen weer respectvol gedrag te vertonen ten aanzien van zijn omgeving.
5. Indien het onveilige gedrag niet aanzienlijk verbetert en/of de ouders van het kind/de kinderen onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur overgaan tot bijzondere

maatregelen, zoals het isoleren van het kind, een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen op school met een maximum van 5 dagen, of de procedure van verwijdering opstarten (zie hiervoor het Meer Primair schorsingsbeleid).

Bijlage 4: Tips voor leerkrachten en ouders

Storende gedrag:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: “Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?”
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

Tips voor leerkrachten en ouders bij gedrag wat doorgaat:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of blauwe pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Tips voor ouders bij pesten:

- Moedig uw kind aan om te praten over pesten. Neem de melding dat uw kind anderen pest of gepest wordt, serieus.
- Stel gerichte vragen: wie zijn erbij betrokken? Wat/waar/wanneer gebeurt het?
- Vraag aan uw kind of hij/zij geprobeerd heeft het pesten te stoppen. Help uw kind met het bedenken van mogelijke oplossingen:
  - Zeg respectvol maar duidelijk wat je niet prettig vindt
  - Loop weg van de pester en zoek iemand die je vertrouwt
  - Zeg het tegen de meester/juf
- Beloon positief gedrag, maar keur negatief gedrag af. Leg uw kind de gevolgen van het pesten, maar ook van ‘meeloopgedrag’ uit.
- Neem als ouder op een positieve manier contact op met school in samenspraak met uw kind.
- Ga als ouder niet zelf achter de pester aan. Blijf samen met school zoeken naar een oplossing.

Mogelijke manieren om pestgedrag aan te pakken

- Steungroep: de leerkracht stelt een steungroep samen. Dit groepje kinderen krijgt de opdracht om gedurende een bepaalde tijd een taak te vervullen in de groep om ervoor te zorgen dat de gepeste leerling zich weer op zijn/haar gemak gaat voelen.
- Herstelrecht: de gepeste geeft in overleg met de leerkracht aan wat nodig is om de situatie te herstellen zodat hij/zij zich weer veilig gaat voelen. Bijvoorbeeld: fysiek iets aangedaan -> knuffel geven, iets stuk gemaakt -> nieuwe kopen, uitgescholden -> excuusbrief schrijven.
- Klassenthermometer: in de groep wordt een thermometer gebruikt om de veiligheid en/of gezelligheid aan te geven. Dit zal eerst per individu gevraagd worden; hier komt een gemiddelde temperatuur uit van 0 tot 10. Vervolgens maakt de groep samen met de leerkracht een plan waar alle kinderen aan deelnemen om de gewenste temperatuur te bereiken.
- Anti Pest Club: in de bovenbouw kan een (of meer) aflevering van de Anti Pest Club (NPO Zapp) bekeken worden. Naar aanleiding hiervan kan een groeps gesprek plaatsvinden waarbij de groep openhartig uitsprekt wat er in deze groep aan de hand is en hoe ze dit met elkaar willen verbeteren, zodat iedereen zich goed voelt.

Wat ouders en leerkrachten kan helpen bij onmacht:

- Een deel van de kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas het taalgebruik dus aan.
- Geef op een rustig moment inzicht in de gevolgen van het gedrag: "Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/kinderen worden bang van je." Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.
- Stel helpende vragen: "Wil jij je zo gedragen? Wil je dat we jou zien als ...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele/materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"
- Geef duidelijke instructie welk gedrag we willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral wat wel.